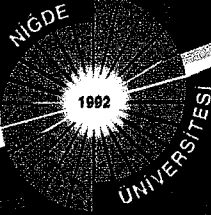

CİLT
1

3. ULUSLARARASI BALKANLARDA SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

BALKANLAR İÇİN YENİ PERSPEKTİFLER

KONU BAŞLIKLARI

- Antropoloji ve Tarih
- Din
- Dil ve Kültür
- Edebiyat
- Eğitim
- Ekonomi ve Maliye
- Girişimcilik ve İşletme
- Hukuk
- Sağlık
- Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
- Sosyoloji ve Felsefe
- Spor
- Turizm
- Uluslararası İlişkiler

WWW.SBEKONGRE.SAKARYA.EDU.TR

sarı saltuk'tan gül babaya

BİLDİRİLER KİTABI

3.ULUSLARARASI BALKANLARDA SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

29 MAYIS-5 HAZİRAN 2011

BOSNA HERSEK-MOSTAR

Balkanlar İçin Yeni Perspektifler

BİLDİRİ KİTABI
CİLT I

EDİTÖRLER

PROF.DR. SELEN DOĞAN

DOÇ.DR. SELAHATTİN KARABINAR

ARŞ.GÖR. UMUT SANEM ÇİTÇİ

ARŞ.GÖR. ONUR KÖKSAL

UZM. AHMET ŞANSLI

METEHAN KÜÇÜKER

Danışma Kurulu

Prof. Dr.	Musa EKEN	Sakarya Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Prof. Dr.	Murat ALP	Niğde Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Bilim Kurulu

Prof. Dr.	Abitter Özulucan	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr.	Adiba Dozic	Tuzla Üniversitesi
Prof. Dr.	Adil Kurtić	Tuzla Üniversitesi
Prof. Dr.	Alaeddin Yalçinkaya	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Ali Rıza Abay	Yalova Üniversitesi
Prof. Dr.	Aytekin İşman	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Azmi Özcan	Bilecik Üniversitesi
Prof. Dr.	C. Gökhan Bahşi	Hamburg University / Almanya
Prof. Dr.	Cemalettin Taşkıran	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr.	Cihangir Akın	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Ekrem Tatoğlu	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr.	Erhan Birgili	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	F. Beylü Dikeçligil	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr.	Gültekin Yıldız	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	H. Kürşat Güleş	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr.	Hajro Kofrc	Tuzla Üniversitesi
Prof. Dr.	Hakan Poyraz	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Halil Kalabalık	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Haluk Selvi	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Harun Taşkın	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Hüseyin Akay	Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr.	Hüseyin Özgen	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr.	Hüseyin Tokay	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr.	İrfan Morina	Priştine Üniversitesi/Kosova
Prof. Dr.	Kadir Ardıç	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr.	Kamil Aydın	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr.	M.Fatih Kirişçioğlu	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr.	Mehmet Alpargu	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Mehmet Şişman	Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr.	Mevlüt Karakaya	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr.	Muhsin Halis	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Musa Eken	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Musa Şaşmaz	Niğde Üniversitesi

Prof. Dr.	Nijaz Karić	Tuzla Üniversitesi
Prof. Dr.	Osman Karamustafa	Rize Üniversitesi
Prof. Dr.	Ömer Anayurt	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Rahmi Karakuş	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Rami Memushaj	Tiran Üniversitesi /Arnavutluk
Prof. Dr.	Recai Coşkun	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Remzi Altunışık	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Remzi Kılıç	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr.	Salih Şimşek	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Sedat Kuçi	Priştine Üniversitesi/Kosova
Prof. Dr.	Selahattin Sarı	Beykent Üniversitesi
Prof. Dr.	Selen Doğan	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr.	Suat Cebeci	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Tahir Akgemci	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr.	Vahdettin Sevinç	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Vahit Türk	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Yılmaz Özkan	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Yusuf Hamzaoğlu	Kiril ve Metodij Üniversitesi/Makedonya
Prof. Dr.	Z. Gönül Balkır	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr.	Zeki Doğan	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Ahmet Vecdi Can	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Ali Deran	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Ali Yakıcı	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Arif Bilgin	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Bilgehan Atsız Gökdağ	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr.	Cengiz Alyılmaz	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr.	Erman Coşkun	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Esen Gürbüz	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Faruk Çolak	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Fatih Yücel	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Habib Yıldız	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Hasan Bülbül	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Hasan Mujaj	Priştine Üniversitesi/Kosova
Doç. Dr.	Hayati Beşirli	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Hikmet Koraş	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Kemal İnat	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Maja Kazazic	Mostar Cemal Bijedić Üniversitesi
Doç. Dr.	Mustafa Akal	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	N. Tolga Saruç	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Nafiz Tok	Niğde Üniversitesi

Doç. Dr.	Osman Köksal	Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Özden Özbay	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Selahattin Karabınar	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Selim Kılıç	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Şaban Kayıhan	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Taha Niyazi Karaca	Bozok Üniversitesi
Doç. Dr.	Tuncay Bayrak	Western New England College / Amerika
Doç. Dr.	Turgut Tok	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr.	Ünsal Ban	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Vahit İmamoğlu	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr.	Yaşar Kaya	Malatya Üniversitesi
Doç. Dr.	Yusuf Sarınyay	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü
Doç. Dr.	Zeki Parlak	International University of Sarajevo
Yard. Doç. Dr.	Adnan Doğruyol	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Barış Çaycı	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Cevdet Şanlı	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Duygu Uçgun	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Ebru Temiz	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Ferit Bulut	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Fikret Soyer	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Gökhan Karaatlı	Indiana Uni. Purdue Uni. Fort Wayne / Amerika
Yard. Doç. Dr.	Hasan Eker	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Hayrettin Evirgen	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	İrfan Haşlak	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Kamil İşeri	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Köksal Şahin	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Kubilay Yazıcı	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Mehmet Ekiz	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Mehmet Özdemir	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Meryem Nur Aydede	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Mesut Sağnak	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Neşide Yıldırım	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Osman Güzide	Shepherd Üniversitesi / Amerika
Yard. Doç. Dr.	Paki Küçüker	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Semih Şahinel	TOBB Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Türker Eroğlu	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Xhelajdin Zumberaj	Priştine Üniversitesi / Kosova
Yard. Doç. Dr.	Osman Karatay	Ege Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Recep Özkan	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Recep Yılmaz	Sakarya Üniversitesi

Yard. Doç. Dr.	Serkan Hazar	Niğde Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Yusuf Ziya Sümbüllü	Tuzla Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Zeki Gürel	Gazi Üniversitesi
Dr.	Meryem Duygun Fethi	Leicester Üniversitesi / İngiltere

Koordinatörler

Prof. Dr.	Recai Coşkun	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr.	Selen Doğan	Niğde Üniversitesi
Doç. Dr.	Selahattin Karabınar	Sakarya Üniversitesi

Yürütme Kurulu

Yard. Doç. Dr.	Ali Taş	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Fikret Soyer	Sakarya Üniversitesi
Yard. Doç. Dr.	Ömer İskenderoğlu	Niğde Üniversitesi
Öğr. Gör.	Serdar Orhan	Sakarya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr.	Şaban Köktürk	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör.	Edina Ustavdic	Tuzla Üniversitesi
Arş. Gör.	Mirsada Behram	Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi
Arş. Gör.	Onur Köksal	Niğde Üniversitesi
Arş. Gör.	Umut Sanem Çitçi	Sakarya Üniversitesi
Uzman	Ahmet Şanslı	Sakarya Üniversitesi
Uzman	Semih Bitim	Sakarya Üniversitesi
Dr.	Ergin Jable	Kosova Priştina Üniversitesi
	Emina Vildic	Sakarya Üniversitesi SBE Öğr.

SALON 2: BİHAC

BİRİNCİ OTURUM/PRVO ZASJEDANJE

OTURUM BAŞKANI: PROF.DR. A. KEMAL ÇELEBİ

Türk Medenî Hukuku'nda Yer Alan Kadın Haklarına Yönelik Hükümler

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Arat

Küreselleşme Kadın Yoksulluğu Ve Ayrımcılık

Prof.Dr. Z. Gönül Balkır

AB E-Ticaret Direktifi, Ticarete Yeni Bir Yaklaşım

Yrd.Doç.Murat Tumay, Yrd.Doç.Dr.Ümit Süleyman Üstün

Vergi Hukukunda Yer Alan İdari Başvurular

Yrd. Doç. Dr. Ümit Süleyman Üstün, Arş. Gör. Gülden Şişman

Kontributi I A.V. Desnickajas Per Studimet Krahasimtare Te Shqipes

Prof. Dr. Sedat KUÇI

VERGİ HUKUKUNDA YER ALAN İDARİ BAŞVURULAR

Yrd. Doç. Dr. Ümit Süleyman ÜSTÜN¹

Arş. Gör. Gülden ŞİŞMAN²

ADMINISTRATIVE APPLICATIONS IN TAX LAW

ABSTRACT

Administrative Applications, a term used to express a wider range of applications. Administrative Applications, refers to applications made by people to public authorities of their admissions in the field of administrative functions. In addition to this, for reasons such as cancellation, modification or withdrawal of the administrative processes of the application administrative law which have made to the authorities have shown the law, is within the scope of the administrative applications.

Administrative applications are also included in the tax law. One of the important tax law administrative applications is about the resolution of tax disputes. Administrative applications are performing an important function by the resolution of tax disputes through the provision of administrative applications to the taxpayer, and the government in preventing the loss of money and time.

KeyWords: Tax Law, Administrative Applications, Administrative Process.

ÖZET

İdari başvurular, oldukça geniş yelpazedeki başvuruları ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. İdari başvurular genel olarak, kişilerin, menfaatleri bulunan ve idari işlev kapsamına giren konularda, kamusal makamlara yaptıkları başvuruların tümünü ifade eder. Ayrıca, idari işlemlerin iptali, değiştirilmesi veya geri alınması gibi nedenlerle, yasaların gösterdiği idari işleve sahip makamlara yapılan idare hukukuna ilişkin başvurular da idari başvurular kapsamı içinde yer almaktadır.

Vergi hukukunda da idari başvurular yer almaktadır. Vergi hukukunda idari başvuruların başında, ortaya çıkan vergi uyumsuzluklarının çözümüne dair

---

¹ Selçuk Üniversitesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı, sustun@selcuk.edu.tr

² Erciyes Üniversitesi, Mali Hukuk Anabilim Dalı, gulden_av@hotmail.com

başvurular gelmektedir. İdari başvurular vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözümlenmesini sağlayarak hem mükellef, hem de devlet açısından para ve zaman kaybını engellemede önemli fonksiyon ifa etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Hukuku, İdari Başvurular, İdari İşlem.

1- GİRİŞ

İdari başvurular, oldukça geniş yelpazedeki başvuruları ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. İdari başvurular genel olarak, kişilerin, menfaatleri bulunan ve idari işlev kapsamına giren konularda, kamusal makamlara yaptıkları başvuruların tümünü ifade eder. Ayrıca, idari işlemlerin iptali, değiştirilmesi veya geri alınması gibi nedenlerle, yasaların gösterdiği idari işleve sahip makamlara yapılan idare hukukuna ilişkin başvurular da idari başvurular kapsamı içinde yer almaktadır (YILDIRIM, 2006: 30).

Vergi hukukunun en yakın ilişki içinde olduğu hukuk dallarının başında idare hukuku gelmektedir. Öyle ki, bireysel bir vergi işlemi, tam anlamıyla bir idari işlem niteliğine sahiptir (ÖNCEL vd., 2009: 3). Bu bağlamda vergi hukukunda da idari başvurular yer almaktadır. Vergi hukukunda idari başvuruların başında, ortaya çıkan vergi uyuşmazlıklarının çözümüne dair başvurular gelmektedir. İdari başvurular vergi uyuşmazlıklarının idari aşamada çözümlenmesini sağlayarak hem mükellef, hem de devlet açısından para ve zaman kaybını engellemede önemli fonksiyon ifa etmektedir. Ayrıca, uyuşmazlıkların idari aşamada çözümlenmesi halinde mükellef hem ödeme, hem de süre konusunda bir takım kolaylıklar elde etmekte, devlet de alacağını kısa sürede tahsil etme imkanına kavuşmaktadır. İdare, uyuşmazlığın yargı yoluna intikal etmesi halinde hiç tahsil edemeyeceği ya da uzun bir süre sonra tahsil edebileceği alacağını daha kısa sürede tahsil etmektedir.

Bununla birlikte vergi hukukunda yer alan bir takım idari başvurular mükelleflerin sorumluluklarından doğmaktadır. Mükelleflerin bu idari başvuruları kanunda yer alan esaslar çerçevesinde ve süresinde yerine getirmeleri, vergilendirme sürecinin daha seri işlenmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte, mükelleflerin sorumluluklarını yerine getirmemesi yüzünden ortaya çıkabilecek bir ceza ile karşı karşıya kalması da önlenmiş olmaktadır.

Vergi hukukunda yer alan idari başvuruların bir kısmı da kanunla tanınmış bir kolaylık ya da haktan mükelleflerin yararlanmak istemeleri halinde yapılan başvurulardır. Bu başvurular isteğe bağlı başvurular olup yapılmaması halinde her

hangi bir ceza öngörülmemiş olmakla beraber mükellefin bir kolaylık ya da haktan yararlanmasını engelleyebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Vergi Usul Kanunu'nda (VUK) yer alan idari başvuruları bir tasnife tabi tutmak ve bu başvuru yollarının usul ve esaslarını incelemektir. Bu çerçevede VUK'da yer alan, idari başvuru niteliğinde değerlendirilebilecek tüm hükümler ayrıntılı olarak irdelenecektir.

2- Genel Olarak İdari Başvuruların Tasnifi

İdari başvuruların sınıflandırılmasında birden fazla kriter kullanılmaktadır. Ancak bu başvuruların hukuk düzeninde doğurduğu sonuçlar göz önünde bulundurularak tasnifin dört açıdan yapılması yerinde olacaktır (YILDIRIM, 2006: 213).

İlk tasnif başvurma iradesi açısından yapılan tasniftir. Başvurma iradesi açısından idari başvurular *isteğe bağlı idari başvurular* ve *zorunlu idari başvurular* olmak üzere iki başlık altında toplanır. İsteğe bağlı idari başvurular da kendi içinde özel hukuk özneleri ve kamu hukuku özneleri açısından iki başlık altında incelenebilir. Kanun koyucu çoğu zaman idari başvuruları ilgilinin iradesine bırakmıştır. İlgililer istek ve şikâyetleri konusunda idareye ya da mahkemeye başvurmakta serbesttir. Özel hukuk öznelerine isteğe bağlı olarak tanınan idari başvuru haklarının kullanılmamasının iki türlü yaptırımından ya da hak kaybına yol açmasından bahsedilebilir: Birincisi, idari dava açma süresinin durmamasıdır. İkincisi, eğer yapılmayan isteğe bağlı idari başvuru, başvuru zamanı açısından herhangi bir idari işlem veya eylem yokken yapılan bir başvuru ise, bunun da sonucu doğal olarak idarenin herhangi bir işlem ya da eylem yapmaması olacaktır. Kamu görevlileri veya kamu tüzel kişilerinin idari makamlara yaptıkları isteğe bağlı idari başvuruların konusu; başvuru idari makamın bir idari işlem veya eylem yapmasının istenmesidir. Hangi kamu görevlisinin veya kamu tüzel kişisinin, hangi görev nedeniyle hangi idari makama isteğe bağlı idari başvuru yapabileceğini kanun koyucu belirler (YILDIRIM, 2006: 11, 112, 116).

Zorunlu idari başvurular İYUK md.13'de düzenlenmiş olan idari başvurulardır. Zorunlu idari başvurulara vergi hukukunda da yer verilmektedir. Dolayısıyla zorunlu idari başvuruları vergi kanunlarında yer alan örnekleri ile birlikte açıklamakta fayda vardır. Ayrıca başvurunun zorunlu olup olmadığının mükellefe bildirilmesi, muhtemel hak kayıplarının önlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir³.

³ "İşleme karşı nereye ve daha da önemlisi hangi süre içinde başvuruda bulunulabileceğinin; başvurunun zorunlu olup olmadığının bilinmesi, işlemin yöneldiği kişinin uğrayabileceği muhtemel mağduriyetleri için başında giderir". (AKYILMAZ, 2004: 256).

İkinci tasnif, idari başvuruların hukukî sonuç doğurup doğurmaması esas alınarak yapılan tasniftir. Bu sınıflamaya göre idari başvurular etkili ve etkisiz idari başvurular olmak üzere iki başlık altında incelenir. *Etkisiz idari başvurular* idareyi bir işlem ya da eylem yapmaya zorlama gücü olmayan başvurulardır. Bu başvuruyu alan idareyi bir eylem ya da işlem yapmaya zorlayacak bir makam olmadığı gibi, ilgilinin taleplerini yerine getirmeyen idareye karşı dava açma hakkı da mevcut değildir. *Etkili idari başvurular* ise kanunda düzenlenen bir hak ya da yetkiyi içeren başvurulardır. Dolayısıyla idarenin ilgiliye verdiği cevap neticesinde dava açılabilir. Bu iki başvuruyu birbirinden ayıran temel fark; etkili idari başvuru sonrasında idarenin yaptığı işlem veya eylemin dava edilebilecek nitelikte olmasıdır (YILDIRIM, 2006: 69).

Üçüncü tasnif, yapıldıkları makama göre idari başvurulardır. Bu başvurular, beş başlık altında incelenebilir: İşlemi yapan makama başvuru, hiyerarşik başvuru, idari vesayet makamlarına başvuru, idari eylem başvuruları, disiplin hukukuna ilişkin kurullara yapılan başvurular. İdarenin daha önce yaptığı idari işlemde hakları veya menfaatleri olumsuz etkilenen ilgililerin, söz konusu işlemi yapan idareye başvurmaları, *işlemi yapan makama başvuru* (istitaf) olarak nitelendirilebilir⁴. Bu başvuru ile işlemin yapan idareden söz konusu işlemin iptali geri alınması ya da içeriğinin değiştirilmesi istenmektedir. *Hiyerarşik başvuru* ise, ilgilinin alt makam tarafından yapılan bir işlem ya da eylemin kaldırılmasını veya değiştirilmesini dava açmadan önce üst makamlardan istemesidir. *İdari vesayet makamlarına başvuru*, yerinden yönetim idarelerinin eylemlerinden dolayı vesayet makamlarına başvuru ile kamu hizmeti gören imtiyazlı şirketlerin kamu hizmetlerine ilişkin işlem ve eylemlerine karşı vesayet makamlarına yapılan başvuruları kapsamaktadır. İdarenin yapmış olduğu eylemden hakları zarar görenlerin yaptıkları başvurular ise, *idari eylem başvurularıdır*. Bu başvuru türüne doktrinde ön karar başvurusu da denmektedir. Makama başvuru yollarının sonuncusunu *disiplin hukukuna ilişkin kurullara yapılan başvurular* oluşturmaktadır (YILDIRIM, 2006: 77,88,95, 99).

Dördüncü tasnif, idari işlemlerin müracaat zamanına göre yapılır. Müracaat zamanına göre idari başvurular, iki başlık altında toplanabilir: Herhangi bir idari işlem veya eylem olmadan yapılan idari başvurular, idarenin işlemine veya eylemine karşı yapılan idari başvurular. *Herhangi bir idari işlem veya eylem olmadan yapılan idari başvurular*, idareye bir işlem yapması, yapmaması veya eylemde bulunması,

⁴ Vergi hukukunda hataların düzeltilmesine dair yapılan başvuru, istitaf başvurusuna (aynı mercie başvurmaya) karşılık gelmektedir (Bkz: ÖNCEL vd.,2009: 172).

kısaca idareyi harekete geçirmek için yapılan başvurulardır. *İdarenin bir işlem ya da eylemine karşı yapılan idari başvurular* ise, idarenin yaptığı bir işlem veya eylemin ilgilisi tarafından hukuka aykırı bulunmuş veya menfaatini zedelemiş olması nedeniyle idareye işlemin değiştirilmesi için yapılır (YILDIRIM, 2006: 70, 71). Bu durumda, işlem metninde başvuru yollarının gösterilmesi, hem kişilerin kendilerine tanınmış kanuni hakları kolaylıkla kullanmalarını sağlayacak, hem de muhtemel ortaya çıkabilecek sorunları en başta önleyecektir (AKYILMAZ, 2004: 255-256).

İdari başvuruların sınıflandırılmasında farklı bakış açıları kullanıldığından dolayı, herhangi bir idari başvuru birden fazla tasnif içinde adlandırılmaktadır. Bu çalışmada, vergi hukukunda yer alan idari başvurular yukarıdaki tasnifte yer alan idari başvurulardan bir ya da birden fazlası ile isimlendirilerek açıklanacaktır. Vergi hukukundaki başvurular inceleme kolaylığı sağlaması açısından zorunlu başvurular ve isteğe bağlı başvurular olmak üzere iki ana başlıkta ele alınacaktır:

3- Vergi Mevzuatında Yer Alan Zorunlu İdari Başvurular

Kanun koyucu bazı idari başvuruların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu idari başvurular ilgililer tarafından yapılmadığında bir hak kaybına uğrama söz konusu olacak ya da zaman zaman bir yükümlülük olarak ortaya çıkan bu başvuru yapılmadığında ilgili ceza alacaktır. Zorunlu idari başvuruları dava açmak için zorunlu olan idari başvurular, bireyler veya özel girişim faaliyetleri için zorunlu olan idari başvurular, kamu görevlileri veya kamu tüzel kişileri için zorunlu olan idari başvurular olmak üzere üç başlık altında toplanabilir (YILDIRIM, 2006: 116).

Dava açmak için zorunlu olan idari başvurular, kanunlarda dava açmak için ön şart olarak düzenlenmiştir. İlgili idareye başvurup bir ön karar almadan dava açamayacaktır.

İdari eylemler nedeniyle hakları zarara uğrayanlar için zorunlu idari başvuru yolu düzenlenmişken, idari işlemlere karşı yapılacak başvuruların bir kısmı isteğe bağlı ve bir kısmı da zorunlu tutulmuştur. Bir idari işlemin tesisinden sonra eğer ki kanun ilgiliye o idari işleme karşı bir idari makama başvuru yolu göstermiş ise, bu halde ilgilinin o işleme karşı iptal davası açmadan kanunun gösterdiği idari makama başvurması, yani idari başvuru yolunu tüketmesi gerekmektedir (KARAVELİOĞLU, 2001: 72). Aksi takdirde "idari mercii tecavüzü" gerçekleşecektir. Süresi içinde idareye başvurulmaması halinde de dava hakkı düşecektir (ÖZAY, 1996: 739). Gümrük vergilerinde yapılacak başvurular bu kapsamda değerlendirilebilir.

Bireyler veya özel girişim faaliyetleri için zorunlu olan idari başvurular, kanunların özel hukuk öznelerine birtakım sorumluluklar yüklemesinden kaynaklanmaktadır

Kamu görevlileri veya kamu tüzel kişileri için zorunlu olan idari başvurular, hukuk kurallarının kamu görevlileri veya kamu tüzel kişilerine tanıdığı bağlı yetkilerden kaynaklanmaktadır. Kamu görevlileri veya kamu tüzel kişilerinin organlarında bulunan gerçek kişiler bu zorunlu başvuruları kendi ad ve hesaplarına yapmazlar; bunları yürüttükleri idari faaliyetin bir parçası olarak yaparlar (YILDIRIM, 2006: 125).

3.1-Bir İdari İşlem Ya Da Eylem Neticesinde, Dava Açmak İçin İşlemi Yapan İdari Makama Yapılan Zorunlu İdari Başvurular

İdari Yargılama Usulü Kanununun (İYUK) 13. maddesinde, idari eylemlerle ilgili olarak zorunlu başvuru hali düzenlenmiştir: "İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren dava süresi içinde dava açılabilir".

İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur (İYUK md. 11). Maddeye göre; idari dava açılmadan bu şekilde yapılan başvuru idari dava açma süresini durdurmaktadır. Vergilendirme sürecinde yer alan tarh, tahsil ve vergi cezası kesilmesi işlemleri birer idari işlemdir. Ancak bu idari işlemler neticesinde ilgilinin vergi mahkemesinde dava açmak için ön karar alması gerekli değildir.

İYUK md. 12 çerçevesinde "İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır".

İYUK md. 12 vergi mahkemelerinin vergi resim, harç vb. mali yükümlülüklerle ilgili tam yargı davalarına bakabileceklerini öngörmüş bulunmaktadır. 2576 sayılı Kanunun 6. Maddesi çerçevesinde vergi davalarının konusunu, genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümlülükler ve bunlara ilişkin zam ve cezalar ile tarifeler dolayısıyla ortaya çıkacak uyuşmazlıklarla sayılan hususlarda 6183 sayılı kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar oluşturur (AĞAR). Bu davalar arasında VUK md. 123/2den kaynaklanan davaları saymak mümkündür. Bu madde uyarınca, 30 günlük dava açma süresi içinde vergi hatasının düzeltilmesi isteğinde bulunan yükümlünün vergi dairesince verilen red cevabı üzerine, İYUK. md. 12 hükmüne dayanarak doğrudan doğruya veya iptal davası ile birlikte bir tam yargı davası açabilmesine engel bulunmamaktadır (YENİCE ve ESİN, 1983: 226).

Ancak şunu da belirtmekte fayda vardır ki, vergi kanunlarında uyuşmazlıkların idari aşamada çözüm yolları öngörülmüş olmakla birlikte, bunlar mükellef açısından zorunlu idari başvurular olarak değerlendirilemezler.

3.2- Bireyler Veya Özel Girişim Faaliyetleri İçin Zorunlu Olan İdari Başvurular

3.2.1-Beyanname Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi

Türk vergi sisteminde bir takım istisnalar olmakla birlikte kural verginin mükellefin beyanı üzerine tarh edilmesidir.

Beyana dayanan tarhta, yükümlü ya da sorumlu vergi dairesine verginin matrahını ve vergilendirmeye imkân veren diğer bilgileri kapsayan ve beyanname denilen yazılı bir bildirimde bulunmaktadır. Beyannamenin şekli ve kapsamı genellikle o vergi ile ilgili özel kanunda doğrudan doğruya belirtilmekte veya özel kanun verilecek beyannamenin biçim ve içeriğinin belirleme konusunda, Maliye Bakanlığı'na yetki vermektedir. İlgili bakanlık da bu yetkisini tebliğler yayınlarak kullanmaktadır (KARAKOÇ, 2004: 267).

Beyannameye dayanan tarhta, vergi dairesi kendisine verilen beyanname üzerinden ve orada yer alan bilgilere göre tarh işlemini yapar. Bu usulde, vergilendirmenin temeli olan veriler hazır olarak vergi dairesine geldiği için vergi idaresine büyük bir kolaylık sağlanmaktadır (KANETİ,1986: 96).

Beyanname verme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeler değişik vergi mevzuatlarında yer almıştır. Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Veraset ve İntikal

Vergisi, Katma Değer Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Özel İletişim Vergisi beyana dayalı vergilerdir. Beyanname verme yükümlüğünün yerine getirilmesi, bireyler veya özel girişim faaliyetleri için zorunlu olan idari başvurular kapsamında yer almaktadır.

Zirai işletmeler, Gelir Vergisi Kanunu (GVK) md. 54'de yazılı işletme büyüklüklerinin üstünde bulunan çiftçiler zirai işletmelerinin buldukları köy ve mahallelerin muhtarlıklarına başvurarak ekim sayım beyanında bulunmak zorundadırlar. Ekim ve sayım beyanı her yılın Kasım ayında yapılır. Maliye Bakanlığı iklim şartları bakımından özellik gösteren illerde beyan süresini değiştirebilir. Ekim ve sayım beyanları sözlü veya yazılı olabilir. Beyanlar, beyanı yapanlar tarafından imza veya mühürle tasdik edilir. Beyan varakaları iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası beyan süresinin sonundan itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine makbuz karşılığında teslim edilir (Vergi Usul Kanunu (VUK) md. 243). Ekim sayım beyanında bulunma da bireyler açısından zorunlu olan idari başvurulardır.

3.2.2-Bildirime İlişkin Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesi

Vergi yükümlülerinin vergilendirme süreci için önem arz eden bir takım hususları vergi dairesine bildirme yükümlülükleri vardır. Bildirmede kural bildirmenin yazılı olması olmakla beraber defter tutma yükümlülüğü olmayan ve okuma yazması olmayanların bildirimini sözlü yapmaları da mümkündür (KIZILOT vd., 2007: 99).

3.2.2.1- İşe Başlamayı Bildirme

VUK md. 153 gereği "Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı, serbest meslek erbabı, kollektif ve adi şirket ortakları ile komandit şirketlerin komandite ortakları, zirai kazanç elde eden gerçek kişiler bu faaliyetlerinden dolayı işe başladıklarını bağlı buldukları vergi dairesine bildirmek zorundadır".

Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren 10 gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca ilgili vergi dairesine yapılır (VUK md. 168). İşe başlamanın süresinde bildirilmemesi halinde vergi dairesi tarafından birinci derece usulsüzlük cezası kesilir (VUK md. 352).

3.2.2.2- İşi Bırakmayı Bildirme

VUK md. 160 gereği mükellefiyetin başlangıcında işe başlamayı bildirmek zorunda olan mükellefler, işi bıraktıklarında da bu hususu işi bırakma tarihinden itibaren 1 ay içinde ilgili vergi dairesine bildirmek zorundadırlar.

İşi bırakan mükelleflerin işi bıraktıklarını, "İşe Başlama/İşi Bırakma Bildirimi" veya dilekçe ile vergi dairesine bildirmeleri gerekmektedir. İşi bırakma halinde ödeme kaydedici cihazın vergi dairesindeki kaydının silinebilmesi için mükelleflerin işi bırakma tarihinden itibaren 30gün içinde yetkili servise başvurarak cihaz hafızasında kayıtlı bulunan bilgileri tespit ettirmesi, cihazın kullanıldığı döneme ilişkin mali hafıza raporlarını aldırması, tutanak hazırlatması ve ödeme kaydedici cihaz levhası ile birlikte servis tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde ilgili vergi dairesine müracaat ederek kaydını sildirmesi gerekmektedir.

Mükelleflerin işi bıraktıklarını 1 ay içinde bildirmemeleri halinde vergi dairesince ikinci derece usulsüzlük cezası uygulanır.

Vergi Usul Kanununa göre ölüm, işi bırakma olarak kabul edilir. Ölüm halinde işi bırakma mirası reddetmemiş mirasçılar tarafından vergi dairesine bildirilmelidir. Mirasçılardan herhangi birinin ölümü bildirmesi yeterlidir (VUK md. 164). Ölüm bildiriminin süresinde yapılmaması halinde mirasçılar adına usulsüzlük cezası kesilmektedir.

3.2.2.3- Değişikliklerin Bildirilmesi

VUK md. 157 çerçevesinde mükellefler adres, iş veya işyerlerinde meydana gelen değişiklikleri, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 1 ay içerisinde dilekçeyle bağlı oldukları vergi dairesine bildirmek zorundadırlar. Değişikliklerin 1 ay içinde bildirilmemesi halinde vergi dairesince ikinci derece usulsüzlük cezası uygulanır (VUK md. 352).

a-Adres Değişikliklerinin Bildirilmesi

Adres değişikliği bir yerden diğer bir yere nakil suretiyle olabileceği gibi aynı yerdeki cadde, sokak veya kapı numarasının değişmesi şeklinde de olabilir.

Adres değişikliği vergi dairesi değişikliğini de gerektiriyor ise mükellefler ister yeni kayıt yaptıracakları vergi dairesine, isterlerse ayrıldıkları vergi dairesine 1 aylık süre içerisinde, dilekçeyle başvurabilirler.

Farklı vergi daireleri yetki alanı içinde ilave işyeri açılması veya adres değişikliği nedeniyle yeni mükellefiyet tesisi halinde ilk işe başlamada ibraz edilen belgeler yeni vergi dairesine ibraz edilmelidir.

b- İş Değişikliklerinin Bildirilmesi

Mükelleflerin işlerinde meydana gelen bazı değişiklikleri, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren 1 aylık süre içerisinde, bir dilekçe ile vergi dairesine bildirmeleri gerekir.

Bildirilmesi zorunlu iş değişiklikleri şunlardır:

Yeni Bir Vergiye Tabi Olmayı Gerektiren Değişiklikler: Yeni bir vergiye tabi olmayı gerektiren değişikliğe örnek olarak, inşaat işiyle uğraşan bir kurumun sigortacılık yapmaya başlaması ve bundan dolayı kurumlar vergisi mükellefiyeti yanında Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi mükellefi de olması verilebilir.

Mükelleflikten Muafliğa Geçme:Mükelleflikten muafliğa geçmeye örnek olarak, ticari kazancı dolayısıyla gelir vergisine tabi olan kişinin, esnaf muafliğının şartlarını sağlamasıyla gelir vergisinden muaf olması verilebilir.

Mükellefiyet Şeklinde Değişiklik: Mükellefiyet şeklinde değişikliğe örnek olarak, basit usulde vergilendirilen mükellefin belirlenen hadleri aşması nedeniyle gerçek usulde vergilendirilmeye başlanması verilebilir.

İşletmede Değişikliğin Bildirilmesi Mükellefler işyeri sayısında meydana gelen artış veya azalışları, bağlı buldukları vergi dairelerine, değişiklikten itibaren 1 aylık süre içerisinde dilekçe ile bildirmek zorundadırlar.

c- Bina ve Arazi Değişikliklerine İlişkin Bildirim

VUK md. 167-168/2 gereğince mükellefler, bina ve arazide vuku bulan yazılı değişiklikleri ve iratsız arsanın iratlı arsa veya iratlı arsanın iratsız arsa haline geldiğini vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar.

Bina ve arazi değişikliklerinde bildirme, yeni inşaatta inşaatın bittiği ve kısmen kullanılmaya başlanılmışsa her kısmın kullanılmaya başlandığı ve diğer değişikliklerde tadili gerektiren halin vukuu tarihinden başlayarak iki ay içinde yapılır.

3.2.2.4- Yeni İnşaatların Kullanımına İlişkin Bildirim

VUK md. 166 gereği "mükellefler, şehir ve kasabalarda yeni inşa ettirdikleri binaları ve inşaat bitmeden kullanılmaya başlanan kısımlarını vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar. Mevcut binalara yapılan ilaveler ve konulan sabit istihsal, asansör ve kalorifer tesisleri yeni inşaat hükmündedir.

3.2.2.5- Yeminli Mali Müşavirlerin Bildirim Yükümlülüğü

Bağlı oldukları meslek odasının çalışanlar listesine kayıtlı ve sürekli bilgi verme yükümlülüğü bulunan yeminli mali müşavirler,

a) Mükellefler ile düzenlemiş oldukları "Tam Tasdik (Yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyanname ve eklerinin tasdiki) Sözleşmeleri" ne ilişkin bilgileri,

b) Mükellefler ile düzenlemiş oldukları diğer sözleşme bilgileri, (Katma Değer Vergisi İadesi, Özel Tüketim Vergisi, Ar-Ge İndirimi Tasdik Raporu v.s.)

c) Yeminli mali müşavirin kimlik bilgileri, şirket veya ortaklık halinde faaliyette bulunuluyorsa şirketin veya ortaklığın bilgileri ile ortakların bilgileri,

d) Yeminli mali müşavirin bürosunda veya yeminli mali müşavirlik şirketinin bürosunda çalışanlara ait bilgileri 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 148, 149 ve mükerrer 257. maddeleri gereğince elektronik ortamda internet vergi dairesine ilgili tebliğ⁵ gereğince bildirim yükümlülükleri vardır.

3.2.3-Ödeme Kaydedici Cihazla İlgili Bildirimler

İlk defa işe başlayıp ödeme kaydedici cihaz kullanması gereken mükellefler işe başlama tarihinden itibaren 30 gün, kalkınmada öncelikli yörelerde 60 gün içinde ödeme kaydedici cihaz almak ve kullanmak zorundadır.

Ödeme kaydedici cihaz alan mükellefler, satın aldıkları cihazları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde bağlı buldukları vergi dairesine bir dilekçeyle kaydettirmek zorundadır. (Dilekçenin ekinde alış faturası örneği, cihaz sicil numarası, cihazdan alınan bir fiş örneği ve gerekli bilgiler olmalıdır).

3.2.4-Vergi Tevkifatı Yapanların Bildirim Yükümlülüğü

GVK md. 94 gereğince vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanlar bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri karlar ve iratlar ile bunlardan tevkif ettikleri vergileri ertesi ayın yirmi üçüncü günü akşamına kadar, ödeme veya tahakkukun yapıldığı yerin bağlı olduğu vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar (GVK. md. 98).

⁵ Yeminli Mali Müşavirlerin Tasdik Sözleşmelerine İlişkin Bildirimlerinin Ve Sürekli Bilgi Verme Yükümlülüklerinin Elektronik Ortamda Yerine Getirilmesi Hakkında Genel Tebliğ (Sıra No: 1), Resmi Gazete (RG), S. 26779, T. 06.02.2008., www.lvdb.gov.tr (ET..09.09.2010).

Bu bildirim bireyler için zorunlu idari başvurulardandır.

Yukarıdaki bildirimler müracaat zamanı açısından kural olarak, idarenin herhangi bir işlem ya da eylemi olmadan yapılan başvurular kategorisine girmektedir. Ayrıca bunlar yine kural olarak, ilk idari işlemi yapan makama yapılan başvurular (istitaf) niteliğindedir. Çünkü kişi, kural olarak bağlı olduğu (ilk mükellefiyet tesis eden) vergi dairesine başvuruda bulunmaktadır.

3.3- Kamu Görevlileri Veya Kamu Tüzel Kişileri İçin Zorunlu Olan İdari Başvurular

Kamu hizmeti ifa eden kurum ve kuruluşlar dahil olmak üzere kamu, idare ve müesseselerine VUK md. 148-149 tarafından devamlı bilgi verme ödevi yüklenmiştir. Maliye Bakanlığı veya vergi dairesinden toplanan bilgiler çerçevesinde gerekiyorsa yükümlüler hakkında işlem başlatabilir.

Bununla birlikte VUK. md. 150 gereği sulh yargıcı, icra, nüfus ve tapu memurları, konsoloslar, muhtarlar, banka, banker ve şirketler ile emanet kabul eden gerçek ve tüzel kişilere her ay öğrenmiş oldukları ölüm olaylarını ve intikalleri bertesi ayın on beşine kadar vergi dairesine bildirme ödevi verilmiştir.

VUK md. 245 gereğince, muhtar ve ihtiyar heyetleri ekim sayım beyanlarının beyanların doğruluğunu tahkik ederler. Muhtar ve ihtiyar heyetleri, hiç beyanda bulunmamış olanları beyanda bulunmaya, yanlış veya hakikate aykırı beyanda bulunmuş olanları beyanlarını düzeltmeye davet ederler. Buna rağmen beyanda bulunmayanların veya beyanlarını düzeltmeyenleri verilen sürenin sonundan başlayarak 15 gün içinde, mütalaaları ile birlikte ve yazılı olarak vergi dairesine bildirirler. Bu ihbar üzerine vergi dairesince yapılacak tahkikat neticesine göre işlem yapılır.

Kamu görevlilerine ya da kamu kurumlarına yüklenen bildirim yükümlülükleri de zorunlu idari başvurular sınıfındadır.

4-İsteğe Bağlı ve Etkili İdari Başvurular

Etkili idari başvurular yasalarda düzenlenen sübjektif bir kamusal hakkı veya yetkiyi içeren başvurular olup başvurunun içerdiği talep dilek veya şikayet yasalar tarafından güvence altına alınmıştır. Eğer idare söz konusu başvurunun içerdiği talep, dilek ve şikâyetleri açıkça veya zımnen reddederse yahut da kısmen kabul edip kısmen reddederse idarenin yapmış olduğu işlem davaya konu olabilir (YILDIRIM, 2006: 68).

Kanunlarımızda genelde ilgilinin isteği üzerine idareye başvurusu esas alınmıştır. İlgili, çoğu zaman idareye başvurmak veya idari dava açma yoluna gitmekte serbest bırakılmıştır. Ancak başvuru, kanunda düzenlenen süreler içinde olmalıdır. İdareye başvurulmaması halinde idarenin işlemiyle başlayan idari dava açma süresi durmaz. Bu durum idarenin bir işlemi üzerine başvurularda gerçekleşir. İdarenin herhangi bir işlemi yokken yapılmayan başvurularda tabiidir ki talepte bulunulmadığı için idarenin herhangi bir işlem yapmaması sonucu doğacaktır.

4.1-Uzlaşma Talebi

Uzlaşma, mükelleflerin adlarına yapılan tarhiyatı yargıya intikal ettirmeden önce, vergi idaresi ile tahakkuk edecek vergi ve ceza hususunda anlaşmak için başvurabilecekleri idari bir çözüm yoludur. Kamu alacağının kısa sürede intikalini sağlayan uzlaşma yolu, aynı zamanda mükellefin yargı sürecinde katlanacağı maliyetleri ve bürokratik işlemleri de ortadan kaldırmakta, ayrıca yargı organlarının da yükünü hafifletmektedir (BİLİCİ, 2008: 113). Uzlaşma, idarenin takdir yetkisine sahip olduğu alanlardan biridir. Zaten uzlaşma özü itibariyle takdir yetkisinin varlığını zorunlu kılmaktadır (ÜSTÜN, 2007: 130-131).

Uzlaşma, tarhiyat öncesi ve tarhiyat sonrası uzlaşma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tarhiyat sonrası uzlaşma VUK'un ek 1. maddesinde düzenlenmiştir.

Tarhiyat öncesi uzlaşma ise, VUK'un ek 11. maddesinde düzenlenmiştir.

Uzlaşma talebi etkili bir idari işlemdir şöyle ki, başvuru halinde idare bu çerçevede işlem yapmak zorundadır. İsteğe bağlı bir idari başvurudur, ilgilinin uzlaşma talep etme konusunda yasal olarak bir zorunluluğu yoktur.

4.2-Hatanın Düzeltilmesi İstemi

Vergi hatalarının düzeltilmesi vergilendirme işlemi tesis eden idare ile yükümlü arasındaki uyuşmazlıkların idari aşamada çözülme yollarından biridir.

VUK md. 121 çerçevesince idare tereddüt edilmeyen açık ve mutlak vergi hatalarının bulunması halinde düzeltmeyi herhangi bir talep olmadan kendiliğinden yapabilir. Ancak bunun dışındaki hallerde vergilendirme sürecinde yapılan hatanın düzeltilmesini isteyen ilgilinin idareye yazılı başvurusu gereklidir (VUK md. 122). Bu idari başvuru süreye bağlı bir başvuru olup ancak beş yıllık zaman aşımı süresi içinde yapılabilir (VUK md. 126). Mükellefin düzeltme talebi üzerine vergi dairesi talebi haklı görürse düzeltmeyi yapar ve düzeltme fişinin bir örneğini ilgiliye tebliğ eder.

Hata düzeltmede karar verme yetkisi vergi dairesi müdürüne aittir. Vergi idaresi mükellefin hata düzeltme başvurusuna altmış gün içinde cevap vermek zorundadır. Ancak bu süre içinde idare cevap vermezse istek idare tarafından reddedilmiş sayılır.

Hata düzeltme başvurusu, başvurunun yapılma zamanına göre, iki ihtimal dahilinde incelenebilir. İlk ihtimal, dava açma süresi içinde hatanın düzeltilmesi başvurusunda bulunulması durumudur. Dava açma süresi içinde düzeltme talebine konu olan vergi hatası ilave tarhiyata ilişkin ise, tarh işleminin idari işlem vasfı nedeniyle ilgilinin ya düzeltme isteme ya da doğrudan dava açma konusunda seçimlik hakkı mevcuttur. Ancak ilgili düzeltme talep etmiş ve idareden ret cevabı almış ise kalan dava süresi içinde vergi mahkemesine başvurmak zorundadır⁶. Buradaki hata düzeltme başvurusu, etkili ve isteğe bağlı olup, aynı idari mercie başvuru (istitaf) niteliğindedir (ÖNCEL vd., 2009: 173).

Hata düzeltme başvurusundaki ikinci ihtimal ise, dava açma süresi geçtikten sonra fakat, 5 yıllık zamanaşımı süresi içinde hata düzeltme talebinde bulunulması halidir. VUK md. 124 gereğince, vergi mahkemesinde dava açma süresi geçtikten sonra yaptıkları düzeltme talepleri reddolunanlar, şikayet yolu ile Maliye Bakanlığı'na başvurabilirler.

Maliye Bakanlığı'na yapılan bu başvuru da idari başvuru olup etkili ve isteğe bağlı idari başvuru olarak isimlendirilebilir. Ancak buradaki başvuru artık, başvuru yapılan makam itibariyle hiyerarşik başvuru niteliğindedir (ÖNCEL vd., 2009: 173). Bu durumda düzeltmeye Maliye Bakanlığı karar vermekle birlikte düzeltme işlemi yine ilgili vergi dairesi tarafından yapılacaktır. Bu madde gereğince il özel idare vergileri hakkında valiliğe ve belediye vergileri hakkında belediye başkanlığına müracaat edilir.

4.3-Cezalarda İndirim İstemi

VUK md. 376 hükmü gereğince "İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi veya vergi farkını ve aşağıda gösterilen indirimlerden arta kalan vergi ziyai, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının mükellef veya vergi sorumlusu ihbarnamelerin tebliğ

---

⁶ VUK md. 11: "İlgiliier tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdaki, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır".

tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse:

1. Vergi ziyai cezasından birinci defada yarısı, müteakiben kesilenlerde üçte biri,
2. Usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezalarının üçte biri, indirilir.”

Cezalardan söz konusu indirim yapılabilmesi için yükümlünün veya sorumlunun cezalara ilişkin ihbarnamenin tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak re'sen, ikmalen veya idarece tarh edilen vergi veya farkını ve indirimden arta kalan vergi cezasını ödeyeceğini bildirmesi gereklidir.

Cezalardan indim talebi ile yapılan başvuru isteğe ve süreye bağlı, etkili bir idari başvurudur.

4.4-Pişmanlık Hükümlerinden Yararlanmak İçin Yapılan Başvuru

Yükümlüler beyana dayalı vergilerde, işlemiş oldukları ve vergi kaybı sonucunu doğuran suçlardan pişmanlık duymaları halinde belli koşulları gerçekleştirerek suçluluktan kurtulabilirler (ÖNCEL vd., 2009: 221). Bu koşullar VUK md. 371'de şu şekilde düzenlenmiştir:

İlgilinin kanunda belirtilen bu haktan yararlanması için mutlaka idareye başvurması gereklidir. Bu başvuru etkili bir idari başvurudur, çünkü idare ilgiliye olumlu ya da olumsuz işlem yapmak zorundadır. Ancak bu başvuru aynı zamanda isteğe bağlı bir idari başvurudur. Dolayısıyla idareye bu konuda başvuru olmaması halinde idarenin herhangi bir işlem yapma zorunluluğu yoktur. Ayrıca VUK md. 371'de başvuru ile ilgili detaylı düzenleme yapılmıştır. Başvurunun geçerliliği için, bütün şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

4.5-Kamu Alacağının Tecili İçin Yapılan Başvuru

Tecil müessesesi, vergi borcunu ortadan kaldıran bir neden olmayıp, vergi borçlarında iyiniyetli borçlunun vergi ödeme yeteneğinin korunması ve vergi kaynağının sürekliliğinin sağlanması amacını güden bir uygulamadır (KANETİ,1986: 378).

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun (AATUHK) 48. maddesinde kamu borcunun vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut hacz olunmuş malların paraya çevrilmesi kamu borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı kamu

idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca; kamu alacağının 36 ayı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabileceği hükmü yer almaktadır. İdarenin tecil edip etmeme konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır (ÜSTÜN,2007: 163).

Zor duruma düşen kamu borçluları, tecil kapsamında olan borçları için önce vergi dairelerinden alacakları örnek dilekçe ile tecilini talep ettikleri borç tutarına göre, Maliye Bakanlığı'na, Vergi Dairesi Başkanlıklarına veya Vergi Dairelerine başvuruda bulunmaları gerekecektir (TUNCER). Tecil edilecek borçların toplamı 50000 TL'yi aşmadığı takdirde teminat şartı aranmayacaktır (AATUHK md 48/2).

Kamu alacağının tecili için borçlunun vergi dairesine yapacağı başvuru etkili ve isteğe bağlı bir idari başvurudur. Talebin reddi halinde ilgili, yargı yoluna başvurabilecektir.

4.6- Zor Durum Nedeniyle Vergi Ödevine İlişkin Sürelerin Uzaması İçin Yapılan İdari Başvurular

VUK md. 17 gereği "Zor durumda bulunmaları hasebiyle vergi muamelelerine müteallik ödevleri süresi içinde yerine getiremeyecek olanlara, kanunî sürenin bir katını, kanunî sürenin bir aydan az olması halinde bir ayı geçmemek üzere, Maliye Bakanlığınca münasip bir mühlet verilebilir." Kanun zor durumu tanımlamadığı için hangi hallerin zor durum olarak kabul edileceği konusunda idarenin takdir yetkisi söz konusudur (ÜSTÜN, 2007: 140, 269-270).

Zor durum halinde mükellefin süre uzatımı için idareye başvurusu gerekmektedir ki, bu başvuru idarenin herhangi bir işlem ya da eylemi olmadan yapılan, isteğe bağlı, etkili idari başvurulardandır.

4.7- Mücbir Sebep Nedeniyle Vergi Ödevine İlişkin Sürelerin Uzaması İçin Yapılan İdari Başvurular

Mücbir sebep, bir hakkın kullanılmasını, bir borcun ya da ödevin yerine getirilmesini engelleyen önceden bilinmesi ve engellenmesi mümkün olmayan her türlü olaydır. Mücbir sebep tüm vergi ödevleri, hatta verginin ödenmesi yönünden uygulama alanı bulmaktadır (KARAKOÇ, 2004: 253).

VUK md. 15'de, mücbir sebeplerin varlığı halinde, bu sebepler ortadan kalkana kadar vergi ödevlerine ilişkin sürelerin işlemeyeceğini, buna karşılık tarh zamanaşımının da işlemeyen süreler kadar uzayacağı belirtilmektedir.

Mücbir sebep herkes tarafından bilinen bir sebepten kaynaklanıyor ise mükellefin idareye başvuru yapmasına gerek yoktur. Ancak mücbir sebep sübjektif bir nedenden kaynaklanıyorsa mükellefin idareye başvuru yapması gerekmektedir.

4.8- Verginin Terkini İçin Yapılan İdari Başvuru

Vergi borçluluğunu sona erdiren nedenlerden biri olan terkin, vergi borcunun silinmesidir. Bazı şartların varlığı halinde vergi borçlarını bütün hukuki sonuçları ile ortadan kaldıran bir idari işlemdir (KARAKOÇ, 2004: 329). Terkin, sonuçları ağır olan bir takım nedenlerle zor durumda kalan yükümlüleri korumak amacı taşır (BULUTOĞLU, 1979: 426). Vergi kanunlarında çok çeşitli nedenlerin sonucu olarak terkinde yer verilmiştir. Bununla birlikte doğal afetler nedeniyle gerçekleştirilen terkinde, varlıkların ya da mahsullerin kaybı, terkin için bir sebep olarak ele alınmıştır (KIZILOT vd.,2007: 165).

VUK md. 115 hükmü gereğince, yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşarat istilası ve bunlara benzer afetler yüzünden;

a) Varlıklarının en az üçte birini kaybeden mükelleflerin bu afetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili bulunan vergi borçları ve vergi cezaları;

b) Mahsullerinin en az üçte birini kaybeden mükelleflerin, afete maruz arazi için zararın tahakkuk ettiği hasat ve devşirme zamanına tesadüf eden yıla ait olarak tahakkuk ettirilen Arazi Vergisi borçları ve vergi cezaları Maliye Bakanlığınca zararla mütenasip olmak üzere, kısmen veya tamamen terkin olunur.

Mükellef, terkin için başvuruyu bağlı olduğu vergi dairesine yapacaktır.

AATUHK'un 105. maddesinde de yine aynı şekilde, doğal afetler nedeniyle terkinde yer verilmiştir. Ancak bu madde hükmü gereğince terkin yetkisi Bakanlar Kuruluna tanınmıştır. Ayrıca bu madde hükmünden yararlanabilmek için afetin vukuu tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili amme idaresine başvuru şartı getirilmiştir.

Terkin başvuruları, isteğe bağlı, etkili idari başvurulardır.

4.9- Emsal Bedelin Tespiti İçin Takdir Komisyonuna Yapılacak İdari Başvuru

VUK md. 267'ye göre, emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan, veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerlendirme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir.

Aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan "Ortalama satış fiyatı" ile hesaplanır (Ortalama Fiyat Esası).

Ancak emsal bedeli belli edilecek malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, toptan satışlar için %5, perakende satışlar için %10 ilave etmek suretiyle emsal bedelini bizzat belli eder (Maliyet Bedeli Esası).

Emsal bedel, ortalama fiyat esası veya maliyet bedeli esası ile tespit edilemez ise bu durumda emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine takdir komisyonunca takdir yolu ile belli edilir. İlgililerin takdir komisyonuna yapmış olduğu bu müracaat, etkili bir idari başvurudur. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı saklıdır.

4.10- Mevzi Tadilat ve Ferdi Tadilat Yapılmasına İlişkin İdari Başvuru

VUK md. 65'e göre, binaların gayrisafi iratlarında ve arazi ve arsaların kıymetlerinde 63. maddenin 1. bendinde yazılı nispette vuku bulan artma veya eksilme sebebiyle yapılacak tadilat, mevzii veya ferdi olur.

Bir şehir, kasaba veya köyün tamamında, mevcut bina ve arazi için yapılacak tadilat mevziidir. Münferit mükelleflerin arazisi veya binaları için yapılan tadilat ferdidir.

VUK'un 66. maddesi uyarınca, mevzii tadilat yapılabilmesi için ilgili bir veya birkaç mükellefin idareye başvurusu gerekmektedir. VUK'un 67. maddesi gereğince ferdi tadilat yapılabilmesi içinse ilgili mükellefin başvurusu gerekmektedir. Bu başvurular niteliği itibariyle isteğe bağlı, etkili idari başvurulardır.

4.11- Amortisman Oranı Tespiti İçin Yapılan İdari Başvuru

V.U.K. 'nun 313. maddesine göre amortismanın konusunu; "İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayri menkullerle 269 'uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi Kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin değerlendirilme esaslarına göre tespit edilen değerlerinin bu kanun hükümlerine göre yok edilmesi teşkil eder".

Menkul ve gayrimenkullerle, haklara, mükelleflerin başvurusu üzerine, Maliye Bakanlığı gerekirse ilgili Bakanlıklarında görüşünü alarak her işletme için işin

mahiyetine göre ayrı ayrı "fevkaladeamortisman" nispeti tespit eder ve mükellefler bu oranı kullanarak amortisman ayırabilirler. Bu işlemlerin yapılabilmesi için Maliye Bakanlığına başvuru şarttır. Kendiliğinden yapılamaz (ATEŞLİ). Bu başvuru da isteğe bağlı, etkili başvurudur.

4.12- Vergi İncelemesinin Vergi Dairesinde Yapılması İçin Yapılan İdari Başvuru

VUK md. 139 gereğince vergi incelemeleri, esas itibariyle incelemeye tabi olanın iş yerinde yapılır.

İş yerinin müsait olmaması, ölüm, işin terk edilmesi gibi zaruri sebeplerle incelemenin yerinde yapılması imkânsız olur veya mükellef ve vergi sorumluları isterlerse inceleme dairede yapılabilir.

Vergi incelemesinin vergi dairesinde yapılmasını isteyen mükellefin idareye başvuruda bulunması gerekmekte olup bu başvuru etkili idari başvurudur.

4.13- Mükelleflerin Maliye Bakanlığı'ndan Görüş Talep Etmeleri

VUK md. 413 gereğince, "Mükellefler, Gelir İdaresi Başkanlığından veya bu hususta yetkili kıldığı makamlardan vergi durumları ve vergi uygulaması bakımından müphem ve tereddüdü mucip gördükleri hususlar hakkında yazı ile izahat isteyebilirler. Gelir İdaresi Başkanlığı, kendinden istenecek izahatı özelge ile cevaplandırabileceği gibi, aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulamaya yön vermek ve açıklık getirmek üzere sirküler de yayımlayabilir".

Mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığından görüş taleplerine ilişkin başvuru, etkili ve isteğe bağlı bir idari başvurudur. Başkanlığın verdiği cevap asli bir idari işlem olarak kabul edilemez, bu cevaba karşı dava açılmaz. Mükellefin verilen cevaba uyma yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Bununla birlikte kendisine verilmiş olan izahata göre hareket eden mükellefe, söz konusu izahat cezayı gerektirse bile ceza kesilmeyecek ve gecikme faizi de uygulanmayacaktır (VUK md. 369).

4.14-İhbar Üzerine Arama Yapılan Hallerde, İhbarın Asılsız Olduğu Anlaşırsa Mükellefin İhbarcının Kimliğini Öğrenmek İçin İdari Başvuru Yapması

VUK md.142'ye göre, "ihbar veya yapılan incelemeler dolayısıyla, bir mükellefin vergi kaçırdığına delalet eden emareler bulunursa, bu mükellef veya kaçakçılıkla ilgisi görülen diğer şahıslar nezdinde ve bunların üzerinde arama yapılabilir.

İhbar üzerine yapılan aramada ihbar sabit olmazsa nezdinde arama yapılan kimse muhbirin adının bildirilmesini isteyebilir, bu takdirde, vergi dairesi muhbirin ismini bildirmeye mecburdur.”

Muhbirin adının bildirilmesine ilişkin mükellef tarafından yapılan başvuru etkili ve isteğe bağlı bir idari başvurudur.

5-SONUÇ

İdari başvurular, bir kanun hükmüne dayansın ya da dayanmasın idareye yapılan her türlü başvuruları kapsamaktadır. Bu tanım, idari başvuruların ne denli geniş bir perspektiften incelenebileceğini göstermeye yeterlidir.

İdari işlemlere karşı ya da ilgilinin yasalardan kaynaklanan kamusal bir hakkı nedeniyle idareye yapacağı idari başvurular, idareye yapmış olduğu işlemi yeniden gözden geçirme imkanı vererek, eğer işlemde bir yanlışlık varsa dava aşamasına gidilmeden düzeltmesini sağlamakta, aynı zamanda ilgilinin hakkını elde etme sürecini kısaltmaktadır. İlgili yasa ve yönetmeliklerde ne kadar çok idari başvuru yolu düzenlenirse, yargının iş yükü o kadar hafifleyecektir.

İdari başvurular sınıflandırılırken bu başvuruların hukuk düzeninde doğurduğu sonuçlar göz önünde bulundurularak dörtlü bir ayrıma gidilmiştir.

İdari uyuşmazlıkların idari yollarla çözümlenmesinin vergilendirme sürecini kısaltması ve devletin alacağını daha kısa sürede almasını sağlayan idari başvuruların usul ve esaslarının mükelleflerce bilinmesi, bir takım haklarının kayba uğramaması açısından çok önemlidir.

Kanun koyucu bazı idari başvuruların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu idari başvurular ilgililer tarafından yapılmadığında ya bir hak kaybına uğrama söz konusu olabilecek ya da zaman zaman bir yükümlülük olarak ortaya çıkan bu başvuru yapılmadığında ilgili kişi cezaya muhatap olabilecektir.

Dava açmak için zorunlu olan idari başvurular, kanunlarda dava açmak için ön şart olarak düzenlenmiştir. İlgili idareye başvurup bir ön karar almadan dava açamayacaktır. Vergi hukukunda vergi mahkemesinde dava açmak için zorunlu olan ya da dava açmanın ön şartı olan bir idari başvuru öngörülmemiştir.

Etkili idari başvurular yasalarda düzenlenen sübjektif bir kamusal hakkı veya yetkiyi içeren başvurular olup başvuru sahibinin talebi yasalar tarafından güvence altına alınmıştır. Eğer idare söz konusu başvurunun içerdiği talep, dilek ve şikâyetleri

açıkça veya zimnen reddederse yahut da kısmen kabul edip kısmen reddederse idarenin yapmış olduğu işlem davaya konu olabilir.

Uzlaşma talebi, hatanın düzeltilmesi istemi, cezalarda indirim istemi, pişmanlık hükümlerinden yararlanmak için yapılan başvuru, tecil başvurusu gibi başvurular, isteğe bağlı etkili idari başvurulardır. Bu başvurular kanunda yer alan yasal bir hak çerçevesinde yapılmaktadır. İlgili bu hakkı kullanıp kullanmama serbestisine sahiptir. Dolayısıyla bu idari başvuru zorunlu olmayıp isteğe bağlı bir idari başvurudur. Ancak hak sahibi idareye başvuruda bulunmaz ise idarenin işlem yapma yükümlülüğü ortaya çıkmayacaktır.

İdari başvurular tüm mükelleflerce bilinmesi gereken başvurulardır. Çoğu zaman bir hakkın kullanılması şeklinde tezahür eden bu başvurular devlet açısından vergilendirme sürecinden daha çabuk sonuç alınmasını sağlamakta mükelleflerin ise kanun tarafından tanınan haklarını daha etkin kullanmalarını sağlamaktadır. Ancak idari başvurular konusunda yapılan çalışmaların yok denecek kadar az olması ve mükelleflerin yeterince bu başvurular konusunda bilgilendirilmemesi idari başvuru yolunun etkin kullanımını engellemektedir.

KAYNAKÇA

AĞAR, Serkan Ağar, "Vergi Davalarının Hukuki Niteliği",
<http://www.idare.gen.tr/agar-vergidavalari.htm>

AKYILMAZ, Bahtiyar, İdare Hukuku, Konya 2004.

ATEŞLİ, D. Erkan, Amortisman Uygulaması,
<http://archive.ismmmo.org.tr/malicozum/61MaliCozum/09-61>

BİLİCİ, Nurettin, Vergi Hukuku, Ankara 2008.

BULUTOĞLU, Kenan, Türk Vergi Sistemi, Ankara 1979.

KANETİ, Selim, Vergi Hukuku, İstanbul 1986.

KARAKOÇ, Yusuf, Genel Vergi Hukuku, Ankara 2004.

KARAVELİOĞLU, Celal, Değişiklik Açıklama ve En Son İçtihatlarla İdari Yargılama Usulü Kanunu, Cilt I, Kayseri 2001.

KIZILOT, Şükrü/ŞENYÜZ, Doğan/TAŞ, Metin/DÖNMEZ, Recai, Vergi Hukuku, Ankara 2007.

ÖNCEL, Mualla/KUMRULU, Ahmet/ÇAĞAN, Nami, Vergi Hukuku, Ankara 2009.

ÖZAY, İlhan, Günışığında Yönetim, İstanbul 1996.

TUNCER, Selahattin, Vergi Hukuku Açısından Tecil Ve Taksitlendirme,
<http://www.muhasibetr.com>

ÜSTÜN, Ümit Süleyman, Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi, Ankara 2007.

YENİCE, Kazım/ESİN, Yüksel, Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü, Ankara 1983.

YILDIRIM, Ramazan, İdari Başvurular, Konya 2006.

<http://www.gib.gov.tr>

<http://www.ivdb.gov.tr>